

Майатаабы «Кэнчээри» оџону сайыннарар киин

ОѢО САҢАРАР САҢАТЫН САЙЫННАРАР
«АПТААХ-АЛЫПТААХ ТААСТАР»

Логопед-учуутал: Охлопкова Вера Афанасьевна

Киһи бэйэтэ онорбут оонньуура олус интэриэһинэй, кэрэхсэбиллээх уонна иитэр-үөрэтэр кыаҕа киэн. Оҕо толкуйдуур, өйүгэр инэринэр, айар дьоҕура, санарар саната сайдар, атын оҕолору кытта кэпсэтэр кыахтанар. Илии сылааһа инмит оонньууртан оҕо дуоһуйууну ылар, тулалыыр эйгэни кытта алтыһар буолар, оҕону кытта бииргэ оонньоон үөрдүүххэ сөп. Оҕоҕо кыра сааһыттан оонньуур эйгэтин сөптөөхтүк тэрийэн, интэриэһи тардар араас оонньуулар нөнүө бары өттүнэн сайдарыгар көмө биэрэргэ кыһаллыахтаахпыт. Доруобуйаларыгар хааччахтаах, тылларыгар кэһилииллээх оҕолору кытта дьарыктанарга оонньуу нөнүө интэриэһэргэтэр гына айылҕа бэйэтэ онорон таһаарбыт матырыйаалыттан **Оҕо санарар санатын сайыннара «Аптаах-алыптаах таастар»** диэн дидактической оонньууну онордум.

Дьэрэкээн дьүһүннээх араас ойуулардаах таастар оҕо болҕомтотун тардаллар, тутарга – хабарга оҕо илиитигэр размердара сөптөөх, 2-7 саастаах оҕолор оонньууларыгар сөп тубэһэр. Оҕо сааһынан ойуулаах таастартан талан ханнык баҕарар оонньууну тэрийиэххэ сөп.

Өрүс тааһын кырааскалаан араас сувенирдары, паннолары онороллор. Ол ньыманы үлэбэр туттарга сананным. Өрүс тааһын хомуйан, сууйан-тараан, формаларынан наардаан, грунтовкалаан уонна кырааскалаан баран сөптөөх ойуулары таһааттаран оонньууларбар декупаж техникатын туттуннум.

Оонньуу аата: оҕо санарар санатын сайыннара **“Аптаах-алыптаах таастар”**

Сыала: оҕо санарар санатын оонньуу быһыытынан сайыннарыы.

Соруктар:

- Өгнөрү арааран дьүөрэлииргэ үөрэтии. Тылы сүһүөххэ араарарга, дорҕоон миэстэтин буларга, тыллары ситимнээн этии онорорго үөрэтии;
- Оҕо чуолокайдык санарар дьоҕурун сайыннарыы;
- Ситимнээх сананы, тыл былчыннарын, болҕомтолоохтук толкуйдуур дьоҕурун салҕыы сайыннарыы;
- Айылҕа матырыйаалын харыстыырга итии;
- Логopedическай дьарыкка интэриэһи тардыы.

Туттуллар матырыйаал: ойуулардаах өрүс тааһа, пластмассовай курууппалаах холбуйа, аптаах мөһөөччүк,....

Туохха анаара: дьарыкка, дьарык тас өттүгэр.

Оонньооччу оҕо сааһа: тутулуга суох.

“Тылчаан ооньуулар”

Сыала-сорууга: Дорџоону сөпкө санарарга уоскун, тиискин, тылгын сөпкө туттарга үөрэтии. Тыл былчыннарын сайыннарыы. Сөпкө онорорго көрдөрөн иитии.

Оонньуу хаамыыта: тыл эрчиллиилэрин оонньуу курдук ытабыт. Аптаах холбуйачаан оноробут иһигэр тыл эрчииллиилэр хаамыскаларын угабыт. Оџо хараџын симэр онтон биир хаамысканы хостуур уонна ол эрчиллиини оноруохтаах. Кырата үс эрчиллиини толорор.

«Дорџооннору билиһиннэрии»

Сыала: дорџооннору билиһиннэрии.

Оонньуу хаамыыта: логопед өрүс тааһыгар ойууламмыт дорџоонноох бэлиэлэри биирдии-биирдии оџоџо көрдөрөр, билиһиннэрэр. Оџо өрүс тааһын кумахха уруһуйдаммыт суолунан оонньуур массыынаџа уулар уонна суолунан айанныыр. Айанныырын тухары этиллибит дорџоону массыына тохтуор диэри уһуннук этэр.

Туттуллар бэлиэлэр:

«А» - ытаабыт кыыс: «А-А-А!»

«У» - дудочкалаах уол: «У-У-У!»

«О» - тииһэ ыалдыбыт уол: «О-О-О!»

«И» - үөрбүт оҕо: «И-И-И!»

«Ы» - эһэ кыһырыбыт: «Ы-Ы-Ы!»

«Э» - уол хаһытыыр: “Э-Э-Э!”

«Ү» - чүмэчи үрэбит: «Ү-Ү-Ү!»

«Ө» - тылын көрдөрбүт оҕо: “Ө-Ө-Ө!”

“Дорҕооннуун оонньуохха”

Сыала: дорҕооннору тылларга чингэтии, чуолкайдык сангарыы.

Оонньуу хаамыыта: контейнер иһигэр кумах кутабыт уонна дорҕоонтон тахсар ойуулаах таастары кистиибит. Оҕо кумаҕы буккуйан биирдии-биирдии таастары таһаарар, туох ойууламмытын этэр .

Туттуллар тыллар:

«Р» дорҕоонно (ракета, рак, радио, робот, фартук, горох, тигр);

«Л» дорҕоонно (лимон, лаппаахы, лаампа, луук);

«Ч» дорҕоонно (чаһы, чебурашка, чемодан);

«Ш» дорҕоонно (шарик, шахмат, шайба, шина);

«С» дорҕоонно (сок, саһыл, суумка, сыттык, салют);

«Ж» дорҕоонно (жирафа, жилет, жемчуг, художник, ежик, жемчуг, жук);

«Т» дорҕоонно (тыал, таба, тиинг, телевизор);

«К» дорҕоонно (колобок, куобах, куоска, кутуйах);

«З» дорҕоонно (зонтик, зебра, зоопарк).

“Дорҕоон миэстэтин бул”

Сыала: тылга чопчу дорҕоон миэстэтин арааран истии.

Оонньуу хаамыыта: логопед остуолга ойууламмыт дорҕоон схемалаах бэлиэ тааһы уулар. Оҕо бэлиэ тула ойууламмыт тылга дорҕоон миэстэтин булан сөптөөх киингэ уулар. (Р, Л, Ч, Ш, С, Ж, Т, К, З) дорҕооннор тыл ортотугар

эбэтэр кэннигэр баарын ойуулаах тааһы көрөн, доржоону арааран истэн сөпкө ууруохтаах.

“Дордоһуу”

Сыала: доржооннору сүһүөххэ чингэтии.

Оонньуу хаамыта: доржооннор бэлиэлэрэ, буукубата тааска ойууламмыт. Онтон “Аптаах мөһөөччүктэн” доржоон бэлиэлээх таастары хостоон таһааран, сүһүөхтэри холбоон доржоону сүһүөххэ чолкайдык этэр.

“С” – носуос сыгыныыр: “С-С-С!” (са, со, су, сы, сэ, сө, сү);

“З” – бырдах дыгыныыр: “З-З-З!” (за, зо, зу, зы);

“Ш” – эриэн үөн кыһырбыт: «Ш-Ш-Ш!» (ша, шо, шу, шы);

“Ж” – хомурдуос дыгыныыр: “Ж-Ж-Ж!” (жа, жо, жу, жы);

“Л” – самолет тыаһыыр: “Л-Л-Л!” (ла, ло, лу, лы, лө, лү, лэ);

“Р” – ыт ырдыгыныыр: “Р-Р-Р!” (ра, ро, ру, ры, рэ, рү, рө).

«Ромашка сибэкки»

Сыала: оҕо билиитин сайыннары.

Оонньуу хаамыта: логопед остуолга истэр, көрөр, амтаны сыты билэр органнара уруһуйдаммыт ромашка сибэкки киинин уурар. Оҕо ол тула эминньэхтэрин наардаан санара-санара ууруохтаах, таайыахтаах.

«Сөптөөх өнгү дьүөрэлээ, сөптөөх ойууну бул»

Сыала:

Оонньуу хаамыта: оџо ханнык кыыл хайдах өгнөөбүн арааран дьүөрэлээн наардыахтаах, кыыллар ааттарын ааттаталыахтаах. Өгнөөх таастары сөпкө бэриллибит ойууга ууруохтаах, кыра, улахан диэн наардыахтаах, ахсаанын этиэхтээх.

«Алыптаах остуоруйалар»

(колобок, эриэппэ, Маша уонна эһэ, кыһыл көмүс куурусса, хаас уонна кыталыктар)

Сыала: оџо санарар санатын сайыннарар, тыллары ситимнээн этии онгорорго, оруолларынан куолаһын уларыта сылдьан санарарын үөрэтии.

Оонньуу хаамыта: логопед остуолга остуоруйа уопсай бэлиэ хартыынатын уонна өрүс тааһыгар ойууламмыт оруоллары уулар. Ол кэnnэ оџо эбэтэр оџолор остуоруйаны бэйэлэрэ тыллары ситимнээн этии онгорон кэпсииллэр.